

Väggtexter till *Tillsammans*

Entréhallen

TILLSAMMANS

Bigert & Bergström

Bella Rune & Jonas Nobel

Linda Pedersen & Henning Hamilton

Martin Bergström & Thomas Klementsson

15 februari–24 augusti 2025

I år firar Thielska Galleriet 100 år som museum. Jubiléet inleds med utställningen *Tillsammans*, som visar att allkonstverket är ett resultat av gemensamma krafter. Det gäller grundarna Signe Maria och Ernest Thiel som byggde upp en av Sveriges mest betydande konstsamlingar tillsammans, men också många av konstnärerna som de understödde och vars konst har format museet. Det gäller även platsen, Thielska Galleriet har alltid varit en mötesplats för tidens konstliv. Med utgångspunkt i dessa samarbeten riktar utställningen blicken mot vår tid och undersöker hur konstnärer skapar tillsammans idag, hur konstarterna samverkar med varandra och med andra sidor av livet.

Tillsammans uppmärksammar även osynliggjorda samarbeten; konstsamlingens kärna består av manliga konstnärer där flera hade livspartners som också var konstnärer, såsom Carl och Karin Larsson, Karl och Tekla Nordström eller Ferdinand och Anna Boberg. Dessutom stod museets första intendantspar, författaren Tor Hedberg och skådespelaren Stina Hedberg, för viktiga insatser. Familjen Fjæstad med konstnärsparet Gustaf och Maja i spetsen har mer än några andra präglat palatsets interiör. Deras helhetsgestaltning påminner om att inte bara konstnärer utan även konstformer agerar tillsammans.

Merparten av museets konstnärer organiserade sig i Konstnärsförbundet där de skapade under gemensamma ideal. Här diskuteras gruppens visuella identitet: hur uppfattade och kommunicerade de sin tillhörighet?

Historien ställer frågor till samtiden. Vad betyder det att skapa något tillsammans idag? Vad innebär det att göra konst för en viss plats? Hur förstår vi vad det är att verka tillsammans om vi sträcker oss utanför det mellanmännsliga?

Fyra samtida konstnärduos ger perspektiv på frågorna; Bigert & Bergström, Bella Rune och Jonas Nobel, Linda Pedersen och Henning Hamilton samt Martin Bergström och Thomas Klementsson. De arbetar med olika uttryck i många material, i varierande former av samverkan – med varandra, andra aktörer och sin omgivning. Alla visar de på styrkan i att verka tillsammans.

Rum 1

Ett gemensamt projekt

När Thielska Galleriet fyller 100 år som museum finns det anledning att blicka såväl bakåt som framåt och fundera på vad som utmärker museet och hur det forna privatpalatset blev en statlig stiftelse med ändamålet att värna, vårda och visa galleriet och samlingarna för en konstitresserad allmänhet. Vi har tidigare undersökt Thielska Galleriets dubbla funktion som hem och galleri när det stod klart 1907. Nu fokuserar vi på allkonstverket och på dem som var med och skapade museet. Ernest Thiel fick länge hela äran men på senare tid har även Signe Maria Thiels betydelse lyfts fram. Hon väckte Ernests intresse för konsten och Thielska Galleriet förstås bäst som ett gemensamt projekt där museitanken fanns med från början.

Paret Thiels framgångsrika konstsamlade hade inte varit möjligt utan flera tongivande samarbetspartners. Vännen, konstkritikern och akademiledamoten Tor Hedberg, som återges i flera porträtt i detta rum, spelade en avgörande roll som rådgivare. Hedbergs inflytande över museet fortsatte även efter att paret Thiel hade lämnat, då staten utsåg honom till dess förste intendent.

Thielska Galleriets omvandling till museum gick inte över en natt. Premiären ägde rum den 7 januari 1925 och museet höll inledningsvis öppet endast på onsdagar mellan klockan elva och tre. Till att börja med var det fri entré, men hösten 1926 infördes entréavgiften 25 öre.

Den officiella invigningen arrangerades först den 26 januari 1926, efter att museet hade varit stängt i några månader för omhängning, skyltning och färdigställande av katalog. Då hade även Tor Hedberg med hustru, skådespelaren Stina Hedberg, flyttat in i sin nya tjänstebostad (familjen Thiels före detta våning). Tillsammans tog paret de första stegen mot dagens musei- och programverksamhet.

Rum 2

Konstnärsförbundet

Thielska Galleriets samlingar domineras av Konstnärsförbundet, bildat 1886 av konstnärer från opponentrörelsen som protesterade mot Konstakademiens föråldrade undervisningsmetoder och utställningspolicy. De verkade för en reformering av det svenska konstlivet genom att anordna årliga konstutställningar och en konstskola i Stockholm (i tre omgångar åren 1890–1908). Ernest Thiel stödde den fria undervisningen och upplät galleriet åt skolan en dag i veckan. Medlemsantalet i KF uppgick från början till över 90 personer men hade 1903 sjunkit till 26. Den sista utställningen hölls 1916 och förbundet upplöstes 1920. KF fick stor betydelse för den svenska konstens utveckling vid sekelskiftet 1900, speciellt för det nya landskapsmåleriet i symbolistisk och nationalromantisk anda.

Konstnärsförbundets ordförande och ledande själ var från 1896 Karl Nordström. Tillsammans med Nils Kreuger i styrelsen, som förevigats på Richard Berghs målning i detta rum, skapades en visuell identitet med en slagkraftig logotyp. Den användes på affischer, flaggor, möbler, kataloger och i en kampskrift för att föra ut deras ideal till omvärlden. Medlemmarna var med få undantag män, men flera hade livspartners som också var konstnärer. De bidrog i det tysta till kampen. Xylografen Tekla Nordström utförde vid sidan av sina egna verk, gravyrer av målningar av flera av tidens mest kända (manliga) konstnärer, däribland maken Karl, vilket spred deras verk till en bredare publik. När livspusslet med tre barn tog alltmer tid från konstnärskapet verkade hon i stället som fotograf och tog den bild som ligger till grund för Berghs berömda målning.

Rum 3:1

Bigert & Bergström

Mats Bigert (f. 1965) och Lars Bergström (f. 1962) har arbetat tillsammans under namnet Bigert & Bergström sedan 1986. Deras samarbete har tagit sig uttryck i allt från storskaliga skulpturer och installationer till performance och film. Med en konceptuell udd och underfundig humor analyserar duon vetenskapliga och sociala frågor som diskuteras i dagens samhälle, till exempel klimatförändringar eller miljömässig hållbarhet. Kärnan i deras arbete befinner sig i korsningen mellan mänsklighet, natur och teknik.

Ibland är Bigert & Bergströms verk små och intima, ibland så stora att de gränsar mot det arkitektoniska. Deras verksamhet baserar sig på vetenskapliga rön om stora och tunga frågor som de tar sig an med en säregen lekfullhet. De återkommer gång på gång till klimatförändringarna: Hur lever och interagerar vi människor med vår omgivning, med det mer än mänskliga? Den lilla skulpturen *Till minne av en förlorad glaciär* (2023) tar, liksom det hängande verket *Rescue Blanket for Kebnekaise (Inverted Space Molecule)* (2016), avstamp i hur isens bortdragande från Kebnekaises södra topp har gjort att berget inte längre är högst i Sverige. En händelse som konstnärerna försökte förhindra genom att placera ut en enorm räddningsfilt på toppen så att den skulle skyddas från klimatpåverkan.

Draperiet i dörröppningen mellan detta rum och korridoren reflekterar över ett liknande tema. Den graf som pärlorna återger redovisar resultat från klimatmätningar vid en station i ett av duons senaste land art-verk, *Sensing the Arctic* i Abisko. I matsalen en trappa upp möter tre av Bigert & Bergströms skulpturer ur sviten *Crystal Forests* (2023), som representerar årstiderna; vinter, vår och sommar. Formskurna fotografier av skogslandskap har fångats i vassa och kristalliknande gestalter som ger en poetisk bild av växthuseffektens sprängkraft

Rum 3:2

Arktiskt ljus

Thielska Galleriet ritades av arkitekten Ferdinand Boberg och uppfördes i två etapper mellan åren 1904–07. Det har skrivits en hel del om hans samarbete med paret Thiel, influenser från europeisk jugendstil och orienten, villans dubbla funktion som hem och galleri, men inte om livet med hustrun, den framgångsrika konstnären Anna Boberg, hade någon inverkan på galleriets utformning. I detta rum ser vi några av Ferdinands bilder jämte Annas, där det blir tydligt att paret delade estetik och sannolikt påverkade varandra. Jämför till exempel hans *Skiss till Thielska Galleriets byggnad* (1904) med hennes *Midnattssol. Studie från Nordlandet* (odaterad).

År 1901 reste paret Boberg tillsammans genom Sápmi till Lofoten i Norge, en resa som fick en avgörande betydelse för Anna Boberg och kom att prägla hennes konstnärskap de närmaste trettio åren. Anna blev bergtagen, som hon själv uttryckte det. Därefter vistades konstnären långa tider på Lofoten för att måla, understödd av sin man som ritade en ateljé till henne på ön. Ibland skildrade de Lofotens berg och glaciärer sida vid sida och vid enstaka tillfällen utförde de uppdrag ihop.

I februari 1903, samtidigt som planerna för Thielska Galleriet började ta form, hade Anna en stor utställning i Stockholm där hon visade sina visionära vinterlandskap från Nordnorge. Utställningen blev en succé och vandrade vidare till Berlin. Kritikerna skrev lyriskt om det drömlika, arktiska ljuset i hennes målningar, om hur bergens vita snötäcken glimrade i olika nyanser och hur vattnet i vikarna ständigt skiftade i gult och grönt. Deras ord för tankarna till Ferdinand Bobergs vitskimrande skapelse på Blockhusudden med sin grön-och gulglänsande kakeldekor – en byggnad som av flera liknats vid en dröm eller hägring.

Rum 4:1

Linda Pedersen & Henning Hamilton

Linda Pedersen (f. 1987) och Henning Hamilton (f. 1987) arbetar tillsammans sedan fem år tillbaka, parallellt med sina egna konstnärskap. Deras samarbete kan beskrivas som ett gemensamt sökande, där fynd i den egna närmiljön, på loppmarknader och gamla dumpningsplatser, i form av kasserade möbler och bruksföremål utgör en fatabur för ett skapande ihop. Dessa funna objekt arbetar de sedan igenom i olika grad tills ett uttryck som stämmer med deras utforskande uppnås. Även färgerna de använder är "upphittade". Slumpen är därför en viktig bundsförvant.

Pedersen och Hamilton väljer gärna att arbeta med träföremål. De är enkla att forma om och/eller foga samman liksom att utöka med egna inslag. Det är inte nostalgien i det bortvalda som är huvudsaken (även om den alltid finns med) utan hur föremålen talar till och med varandra i större, rumsliga installationer. Deras största, enskilda verk hittills är *Stjärnornas krig* (2023) som i samspel med några mindre verk också är en installation. Träet, de dockliknande figurerna och den matta färgskalan ger ett stillsamt och vackert uttryck. Men skenet bedrar. I skåpet sitter två dockor vid ett bord och delar på en tårta. Bordets ben är skruvformat och går rakt genom golvet, för att på andra sidan krönas av en borrarpet. Spetsen pekar hotfullt mot magen på en tredje docka, som likt en gravskulptur eller en död människa, ligger i en krypta under golvet. Det påminner om att det gemensamma inte alltid är positivt för alla.

Konstnärssduon ställer ofta det förtjusande mot det obehagliga. I Kupolrummet, två trappor upp, har Pedersen och Hamilton placerat *Totalt lidande* (2023), en överdimensionerad ljusstake med mörka undertoner.

Rum 4:2

Konstens väv

Karin och Carl Larsson var nära vänner med makarna Thiel och fanns på ett tidigt stadium med i planeringen av Thielska Galleriets inredning. Larssons konstnärshem i Sundborn och den populära boken *Ett hem* (1899) inspirerade vännerna, vilket är extra tydligt i den ljusa och moderna interiören i Signe Marias före detta syrum (en trappa upp), idag Carl Larssonrummet. Karins banbrytande textilkonst, hennes betydelse för Carls måleri och för skapandet av deras berömda hem har fått större uppmärksamhet på senare år. I detta rum lyfts deras samarbete i Lilla Hyttlös fram via Karins gobelängväv *De fyra elementen* (1903–04), som även återfinns på vävstolen i bakgrunden av Carl Larssons målning *Azalea* (1906), ett av Thielska Galleriets mest älskade och reproducerade konstverk.

De fyra elementen utfördes till Carl Larsson-gårdens matsal och är fylld av stiliserade motiv som kan tolkas som jord, luft, eld och vatten. Med sina starka färger och geometriska former är denna väv ett av de mest modernistiska inslagen i Karin Larssons produktion. Framsidans gråa fält är starkt lila på den oblekta baksidan och de beigea inslagen rosa då några av de moderna kulörerna Karin använde inte var färgäkta.

Högst upp i Thielska Galleriets tornrum finns en väggfris i stuck med titeln *Begränsningens linje* (1905). Den är skapad i elegant jugendstil av konstnären J.A.G. Acke och stuckatören Antonio Bellio, ett av flera samarbeten i huset. Frisen föreställer nakna människor och mytologiska väsen som sträcker sig mot stjärnorna. På Ackes blyertsskiss här intill ser vi en detalj, tolkad av Bellio i lågre relief och stuck på Tornrummets högra vägg. Bellio assisterade även Carl Larsson med freskerna i Nationalmuseums trapphall och drev Stockholms första italienska restaurang, Taverna degli artisti.

Rum 4:3

Bella Rune & Jonas Nobel

Bella Rune (f. 1971) och Jonas Nobel (f. 1970) har arbetat tillsammans sedan 2013, i första hand med offentliga uppdrag, ett samarbete de ibland kallar Sagovolvo. Annars är de mest kända för sina individuella konstnärskap, där båda arbetar med rumsliga installationer och skulptur. Som medgrundare av Uglycute ingår Nobel dessutom i ett annat konstnärligt kollektiv, inriktat på arkitektur och design.

I detta rum visar Rune och Nobel en ny installation som utgår från ett av deras offentliga verk, *Talad textil i ett sammanflätat system* (2023), utfört för Malmö tings- och förvaltningsrätt i samarbete med hantverkskollektivet Svart. Verket består av veckad kopparplåt som ringlar sig genom domstolsbyggnaden, vilket både lämnade överblivet material och idéer att arbeta vidare med. Resurssnålhet är en viktig fråga för konstnärduon. Resultatet blev *Privat snedstreck offentlig* (2025). Ett kopparband rycker sig loss från en vävstolsliknande struktur för att liksom Jacks bönstjälk i folksagan klättra upp, vindla sig utmed taket och fly ut genom dörren. Eller är det den offentliga världen som strömmar in till textilens privata sfär? Här blandas metallens tyngd med textilens lätta rörelse och en dialog uppstår med Karin Larssons väv samt J.A.G. Ackes skiss intill.

I det före detta syrummet en trappa upp, numera känt som Carl Larssonrummet, har en subtil kommentar infogats. En serie skulpturer med titeln *Relief/lättnad* (2025) erinrar om rummets ursprung och stuckatur i form av digitalt skulpterade knappar, placerade på Signe Maria Thiels sybaron. Sviten pekar på samarbetets betydelse i en skapande process, att det ofta behövs gemensamma val för att något skall framträda. Knapparna frammanar en digital spökbild från en tid då hantverk var en social aktivitet att utöva tillsammans.

Rum 5:1

Martin Bergström & Thomas Klementsson

Martin Bergström (f. 1978) och Thomas Klementsson (f. 1974) har arbetat tillsammans i olika projekt i snart två decennier, även om de i huvudsak verkar individuellt. Bergström är en modekreatör och designer som rör sig fritt mellan olika konstnärliga discipliner. Han är mest känd för sina organiska och handgjorda mönster. Klementsson är fotograf och filmare med fokus på personliga porträtt av konstnärer, artister och designers. I de gemensamma verken blandas deras enskilda uttryck sömlöst. Samarbetet har givit dem en fördjupad förståelse för varandras kompetenser och estetiska ideal i en ständigt pågående dialog.

Bergströms fascination för växtlighet i olika former är framträdande i detta rum. I verket *Teddy* (2017) har han utgått från torkade blommor i ett antikt herbarium (1890-tal) och monterat dessa i ett kollage som sedan har utgjort underlag för ett tryckt mönster.

Utforskandet av växter, gärna giftiga, är centralt för Bergström. I serien *Wreath* (2022–23) har samarbetet med Klementsson och en skräddare skett i växelverkan. Bergström har skapat mönstret och den digitalprintade voilen. Klementsson har filmat och fotograferat. I nästa steg har den tunna, slöjlika textilen omvandlats till ett plagg. En liknande process ligger bakom väven *Blå rot* (2024) som draperar flygeln i museets salong (en trappa upp).

Hos Bergström och Klementsson bär växtligheten ofta förgänglighetens mörka och vemodiga underton. I den tonsatta filmen *Kaamos* (2017), som visas i runda rummet, återkommer detta anslag. *Kaamos* är ett finskt ord för det tillstånd då polarnatten är som mörkast, precis innan ljuset återvänder. I filmen ses dansare röra sig bakom florstunna tyger i en brandskadad skog. I skuggorna blir deras rörelser en del av mönstret, alltmedan motivet långsamt löses upp och försvinner.

Rum 5:2

Naturen flyttar in

Konstnärsparet Maja och Gustaf Fjæstad har tillsammans med Gustafs systrar, Amelie och Anna Fjæstad, mer än några andra präglat Thielska Galleriets interiör med alltifrån vävda tapeter till mattor, målningar och möbler. Det började med att makarna Thiel köpte några målningar av Gustaf, bland annat *Rimfrost på is* (1901), som är utställd en trappa upp. Paret blev så förtjusta i hans gnistrande vinterlandskap och i Majas textila arbeten med naturmotiv att de beslutade sig för att anlita båda för inredningen av sitt nya hem och konstgalleri på Djurgården. De beställde två stora mattor till matsalen och salongen, en sovrums matta, flera gångmattor, en takbaldakin till entrétrappan, räcken i form av handrep, yllepaneler till galleriväggarna och två gobelänger till salarnas skjutdörrar liksom möbelklädslar, gardiner och en väldig matta samt imposant soffgrupp till Munchsalen.

Tidens tand har nött ner de flesta mattorna, men *Lav och mossa* (1923) i detta rum, i design av Gustaf Fjæstad och vävd av hans systrar, påminner om de ursprungliga mattorna som hade liknande motiv. I rummet intill finns Gustafs förlaga till *Grenar i snö* (1906), baldakinen i flossateknik som ännu hänger över ingången, också den vävd i familjeföretaget. Gustaf var en mångsidig konstnär som även snidade möbler, gärna "stabbestolar" (av trädstubbar). Han samarbetade återkommande med skickliga hantverkare, bland andra Bröderna Eriksson i Arvika som utförde Fjæstadssoffan. I den textila produktionen var det Maja och systrarna som stod för den tekniska expertisen och bidrog med mönsterritning.

Makarna Fjæstad hjälptes troligen åt i fler projekt än vad som är känt idag. Här visas exempel från Majas egen produktion, några träsnitt med blom- och trädmotiv, där såväl likheter som skillnader i de båda konstnärernas uttryck framgår.